

25 август 2020г, гр. София

Коментари на За Земята и Грийнпийс България относно “Проект на детайлизирана стратегия по Приоритет 4 „Кръгова и нисковъглеродна икономика“ на Националната програма за развитие “България 2030”

Във връзка с представения проект на стратегия, нашите две организации представят следните коментари в рамките на обявения срок:

Липсва дефиниция на кръговата икономика, а именно: “В кръговата икономика стойността и качеството на продуктите и материалите се запазва високо за колкото е възможно по-продължително време. Отпадъците от производството и от използването на суровините са сведени до минимум, а когато продукта достигне до края на своята употреба, той се използва отново по някакъв начин, за да осигури допълнителна стойност. Всичко това може да осигури сериозни икономически ползи, да допринесе за създаването на иновации, растеж и нови работни места.”

Липсва разбираемо описание на политиките и инициативите за кръгова икономика на Европейския съюз, какви цели си поставя ЕС, включително публикувания на 4 март 2019 г “Четвърти пакет за кръгова икономика на ЕС”. Препоръчваме стратегията да гравитира в максимална степен около политиките на ЕС

https://ec.europa.eu/growth/industry/sustainability/circular-economy_en

Оставя усещането за липса на ясна цел като формиране на политики от Правителството, въпреки конкретните подцели в отделни области – може би се дължи на липсата на въведение и представяне на контекста на нуждата от създаване на целия документ.

Препоръчваме да има дългосрочна цел за кръгова икономика, за да може политиките в средносрочен и близък дългосрочен план план, каквито са политиките до 2030, да имат репер и да е ясно, че следват траектория, която наистина допринася за постигане на целите на кръговата икономика.

Стратегията не разглежда и не моделира различни сценарии. Както с повечето стратегии от последните години – например ИНПЕК – стратегията представя само един път на развитие, който очевидно е избраният път на развитие от сегашното правителство, но не позволява адекватна външна преценка и препоръки дали заложената амбиция и мерки не са твърде ниски за възможностите на България.

Няма посочени източници на информация и не винаги е ясно как се стига до отделните цели – изключаем случаите, в които се цитират други стратегически документи като ИНПЕК, където пък също е неясно как са били изведени целите.

От проекта става ясно, че почти няма цел, която да надскача като амбиция средните за ЕС нива **КЪМ НАСТОЯЩИЯ МОМЕНТ!** В редките изключения на по-сериозна амбиция имаме сериозни съмнения в контекста на заложените цели, както ще прочетете по-долу.

В заложените цели няма посочени Европейски цели към 2030г, което поставя читателя на стратегията в положение да трябва да търси сам тези цели, за да съпостави адекватността на амбицията.

Всички таргети, които са значително под средните за ЕС нива, изискват специално обяснения, защо поне средни нива не могат да бъдат достигнати, има ли Европейска цел за тези нива към 2030. Такива твърде посредствени заложение цели в документа са:

1/ Производителност на ресурсите, евро /кг – Текуща 0.322, целева 0.64 - ръст от сто процента, но номинално много след средното за ЕС 2.075. Добре е да се обясни – **вероятно заради индекс на цените + прекомерното производство на суровини без голяма добавена стойност;**

2/ Генерирани отпадъци, на единица БВП, кг/1000 евро – 418 кг, целевата стойност е 205 кг, средната за ЕС е 65 кг; Можем само да предполагаме, че се дължи на изтъкнатите по-горе причини. Но как стратегията ни убеждава, че страната не е способна на нищо по-добро

3/ Рециклиране на отпадъци от опаковки, % - твърди се, че постигаме 66%, целим 70%, а средното за ЕС е 80%; Твърдението, че сме от водещи страни в ЕС в рециклирането е много спорно. От една страна данните, на които се позовава държавата са за общото рециклиране на населението, ако се представят данни на глава от населението, стойностите ще са по-различни. Според Евростат за 2018 г.

средно на българин се падат по 92 кг. рециклирани (23% от всички битови отпадъци) и по 260 кг депонирани отпадъци (64% от всички битови отпадъци) за година. А съответно за Европейския съюз са 141 кг рециклирани (29% от всички битови отпадъци) и 116 кг депонирани (24% от всички битови отпадъци) на човек за година. Тоест рециклирането в България е под средното за ЕС на човек за година. От друга страна данните са за рециклиране, а трябва да се вземе предвид и разделното събиране - какъв процент от целия генериран отпадък е бил разделно събран и след това рециклиран.

Цифрови технологии:

Бихме искали да знаем по-конкретно какви цифрови технологии ще бъдат използвани и дали ще има и подобряване на вече създадени информационни системи в институциите, които да се ползват в дългосрочен план. Например Национална информационна система за отпадъци, която съществува, но все още не се използва.

4/ Дял на обезвредените (в т.ч. депонирани) от предадените за третиране отпадъци, % - в момента 65%, целта ни е 35%, а средната за ЕС е 46%; Тази нетипично амбициозна на фона на общата ниска амбиция цел остава необяснена. Буди подозрения, че зад "третирането" на отпадъци се крие намерението за инсинериране (горене на отпадъци) - практика, която е напълно несъвместима с дефиницията и принципите на кръговата икономика!!!

За да не сме голословни ще допълним: Ако се спазват цялостно йерархията за управление на отпадъци и концепцията за кръгова икономика, то следва продукти, които не могат да се употребят повторно, рециклират, компостират, изобщо да не съществуват на пазара. Нужни са политики за промени в промишления дизайн на тези продукти. Ако се насърчава изгарянето, тази промяна няма как да се случи. В допълнение при изгаряне на отпадъци се отделят вредни емисии, което влиза в противоречие с целите за качество на атмосферния въздух, както и между 20 и 25% се отделя пепел, която трябва да се депонира - още едно противоречие - с целите за Кръгова икономика.

**

5/ Дори не коментираме нивата за инвестиции в развойна дейност и иновации - докато нивата са под средните за ЕС, страната ще е винаги догонваща във всяко отношение

Като цяло е подвеждащо прилагането на цели, които се сравняват със средните европейски нива през 2020. Това дори не е отбелязано в стратегията.

Така например цитираната (в пореден документ) цел на България за 2030 г. за ВЕИ е 27%, при 20% през настоящата 2020 г. и се съпоставя със средно ниво за ЕС сега от 18%. (Данните за ЕС са на Евростат за 2018 г. – като последните данни дори не са още публикувани, за да твърдим дали ЕС е постигнал и надскочил целевите 20% към 2020 г.) Целта за ЕС обаче за 2030 е 32%. Тук включваме страни с много повече индустрия от България, които имат далеч по-големи предизвикателства в енергийната си трансформация. България на книга надхвърля целта, която е обещала пред ЕС за 2020, но нашите 16%, които сме докарали до 20% са далеч под потенциала за пазарно базирано развитие на ВЕИ в страната. Целта от 27% на пръв поглед е близка до нивата на ЕС, но всъщност целта ни за електроенергия (30%) от ВЕИ е в рязък контраст с новите амбициозни цели на съседна Гърция (62% и почти пълен изход от въглищата още през 2023) и електроенергийният микс на Румъния (който се движи около и над 40% още от сега) и целта за ВЕИ в транспорта от 14% съвсем дърпа статистиката надолу.

https://csd.bg/fileadmin/user_upload/publications_library/files/2020_05/SEE-Coal-Exit_WEB.pdf

Стратегията не отчита възможността от навлизане на нови европейски нива на амбиция за политики по климат и околна среда и не залага срокове за преразглеждане на амбицията, която е заложена в този план. С оглед на много вероятното приемане на нови по-амбициозни цели за климат към 2030 от ЕС, тази възможност трябва да се предвиди своевременно.

Предвид, че се очаква 1 тон намаление на емисиите на глава от населението, допълнителна редуция на населението в страната, ръст на емисиите от транспорта към 2030 г. и незначително намаление на въглищните мощности, има две цели, които на пръв поглед не са в синхрон. Предвиденият явно висок ръст на БВП, съдейки по редуцията на интензитета на емисиите от ПГ на единица БВП и емисиите на глава от населението. Тези цифри се нуждаят от допълнителна обосновка в стратегията. Предвид, че следващата цел “Интензивност на емисиите на парникови газове в консумацията на енергия” също отбелязва едва 10% напредък, явно се очаква сериозен ръст на БВП и сериозни постижения в

областта на енергийната ефективност. Моля, тези взаимовръзки да се обосноват в стратегията! Последното се налага и защото в частта за енергийна ефективност не са отбелязани цели, които могат да оправдаят цифрата.

Накрая отбелязваме, че по традиция са дадени минималните законови срокове за коментари по стратегията и то в най-отпускарско време и време на гражданско недоволство към правителството. Ако правителството иска гражданското общество да допринесе с полезни и задълбочени коментари и да се развива партньорски дух, то е добре сроковете за коментари да бъдат по-щедри и да не се придържат само към законовия минимум.

От името на За Земята и Грийнпийс:

Генади Кондарев

Десислава Микова

За обратна връзка:

info@zazemiata.org

ATTN: Генади Кондарев